

Laudacja z okazji przyznania nagrody Złota Róża dla książki „Majowie. Na tropie wielkiej cywilizacji Ameryki Środkowej” autorstwa Jarosława Żrałki

Złota Róża to wyróżnienie, które od lat trafia do wyjątkowych autorów za wyjątkowe książki – takie, które łączą rzetelność naukową z umiejętnością fascynującego opowiadania o nauce. W tym roku nagrodzona zostaje książka, która zabiera nas w podróż przez tysiące lat historii jednej z najbardziej niezwykłych cywilizacji świata.

„Majowie. Na tropie wielkiej cywilizacji Ameryki Środkowej” Jarosława Żrałki to jednak znacznie więcej niż opowieść o dawnej cywilizacji. To książka o ludziach – tych, którzy budowali monumentalne miasta, stworzyli złożony system pisma, rozwijali astronomię i matematykę, prowadzili wojny i odprawiali rytuały, ale także o ich potomkach, którzy do dziś zachowują własne języki, tradycje i tożsamość.

Autor prowadzi czytelnika przez niezwykle różnorodny świat Mezoameryki: od początków cywilizacji Majów, geopolitycznych rywalizacji, przez grę w piłkę i rytuały ofiar składanych bogom, przez tematy z życia codziennego – napoje takie jak kakao czy atole, używki, pszczelarstwo, łaźnie czy gospodarowanie wodą, aż po historię odczytania pisma. Książka opowiada też o konkwiście ziem Majów, upadku cywilizacji i przemianach kultury Majów aż do czasów współczesnych.

Szczególną wartością książki jest to, że jej autor nie opisuje archeologii wyłącznie zza biurka. Wiedza zawarta na jej kartach wyrasta z wielu lat prowadzonych przez autora badań archeologicznych, który marzył o wyprawach do Ameryki Środkowej, a później sam stanął na czele polskich badań w Gwatemali.

Ta osobista perspektywa nadaje książce wyjątkowy charakter. Archeologia staje się tutaj żywą nauką – wymagającą cierpliwości, determinacji i gotowości do pracy w trudnych warunkach. Autor opisuje budowanie obozu w dżungli, powodzie zmuszające badaczy do ewakuacji czy odbudowę splądrowanego laboratorium. Jak sam podsumowuje, właśnie dzięki żmudnym badaniom gromadziła się wiedza zawarta na kartach tej książki.

Co szczególnie ważne, opowieść nie kończy się wraz z upadkiem dawnych miast. Autor nie przedstawia Majów jako zamkniętej, dawno minionej cywilizacji, lecz jako żywy, zmieniający się świat. Pokazuje jednocześnie, jak zmienia się sama nauka: jak kolejne odkrycia archeologiczne, odczytywane inskrypcje i nowe metody badawcze każą weryfikować wcześniejsze analizy i na nowo stawiać pytania o przeszłość.

„Majowie” są książką napisaną z autentyczną pasją. Dzięki temu nauka nie jest tutaj zbiorem raz ustalonych faktów, ale procesem pełnym pytań, odkryć i nowych interpretacji.

Z najwyższym uznaniem gratuluję Autorowi i dziękuję za książkę, która pozwala odkrywać wielką cywilizację Ameryki Środkowej, a jednocześnie zobaczyć Majów nie jako tajemniczy lud zaginionego świata, lecz jako ludzi, których historia i kultura wciąż trwają.

Małgorzata Witkowska-Zimny
Przewodnicząca jury nagrody „Złota Róża”

Warszawa 28.09.2025